

Strona główna>Twoje prawa>Ofiary przestępstw>Prawa ofiar – w poszczególnych państwach

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

niderlandzki

językowej [nl](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [fr](#)

Swipe to change

Prawa ofiar – w poszczególnych państwach

Belgia

Za ofiarę przestępstwa uznaje się osobę, która poniosła szkodę, np. doznała urazu, jej mienie zostało zniszczone lub skradzione, wskutek zdarzenia stanowiącego przestępstwo na mocy prawa krajowego. Ofierze przestępstwa przysługują szczególne prawa przed rozpoczęciem, w trakcie oraz po zakończeniu postępowania karnego.

Postępowanie karne w Belgii składa się z etapu postępowania przygotowawczego (*phase d'instruction*) oraz etapu rozprawy (*phase de jugement*). W większości przypadków postępowanie przygotowawcze prowadzi prokurator, a w niektórych sprawach o większej zawłości – sędzia śledczy (*juge d'instruction*). W toku postępowania przygotowawczego zbierane są dowody służące ustaleniu, czy doszło do popełnienia przestępstwa oraz kto jest jego ewentualnym sprawcą.

Po zakończeniu postępowania przygotowawczego postępowanie zostaje umorzone bądź sprawa trafia do sądu. Podczas rozprawy sąd bada zebrane dowody i na ich podstawie orzeka o winie lub niewinności oskarżonego. Jeśli sąd uzna oskarżonego za winnego, zostanie wydany wyrok skazujący. Sąd może również uznać oskarżonego za niewinnego i go zwolnić.

Ofierze przestępstwa przysługują pewne prawa na wszystkich etapach postępowania karnego. Jeżeli pragniesz zostać czynnym uczestnikiem postępowania, możesz starać się uzyskać status **pokrzywdzonego** (*personne lésée*) lub **powoda cywilnego** (*partie civile*) w postępowaniu karnym. W niektórych okolicznościach możesz wszcząć postępowanie karne, bezpośrednio wzywając sprawcę do stawienia się przed sądem (*citation directe*) bądź składając wniosek do sędziego śledczego, jednocześnie ubiegając się o status powoda cywilnego. Jako powód cywilny możesz dochodzić od sprawcy naprawienia szkody. Z zastrzeżeniem spełnienia określonych warunków (np. chodzi o przestępstwo z użyciem przemocy, ale szkoda nie może zostać odpowiednio naprawiona ani przez sprawcę, ani w ramach systemu ubezpieczenia prywatnego), ofierze przestępstwa przysługuje prawo do uzyskania odszkodowania od państwa.

W poniższych arkuszach informacyjnych opisano poszczególne etapy postępowania karnego oraz twoje prawa w **toku postępowania przygotowawczego**, **w trakcie rozprawy** oraz **po zakończeniu rozprawy**. Można w nich znaleźć również więcej informacji o pomocy i **wspierciu, które można uzyskać**.

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [nl](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [fr](#)

1- MOJE PRAWA W TOKU DOCHODZENIA W SPRAWACH KARNYCH

Jak i gdzie mogę złożyć zawiadomienie o przestępstwie?

Jak mogę dowiedzieć się o czynnościach organów ścigania po złożeniu przeze mnie zawiadomienia o przestępstwie?

Jak mogę uczestniczyć w dochodzeniu w sprawie karnej?

Jakie mam prawa jako świadek?

Jestem nieletni. Czy przysługują mi dodatkowe prawa?

Jakie informacje mogę otrzymać w toku dochodzenia w sprawie karnej od policji lub organizacji udzielających pomocy ofiarom przestępstw?

Czy uzyskam pomoc prawną?

Jak mogę uzyskać ochronę, jeżeli grozi mi niebezpieczeństwo?

Na jakie usługi i pomoc mogę liczyć w toku dochodzenia w sprawie karnej?

Czy istnieje możliwość zawarcia ugody/pojednania bądź rozpoczęcia mediacji między sprawcą i mną?

Jak potoczy się moja sprawa po zakończeniu dochodzenia?

Czy mogę się odwoływać, jeżeli moja sprawa zostanie umorzona, zanim zostanie skierowana do sądu?

Jestem cudzoziemcem. Jak chronione są moje prawa i interesy?

Więcej informacji

Jak i gdzie mogę złożyć zawiadomienie o przestępstwie?

Zawiadomienie o przestępstwie możesz złożyć w lokalnej jednostce policji, najlepiej znajdującej się na terenie, na którym doszło do popełnienia przestępstwa. W nagłej sytuacji możesz zadzwonić pod nr 112, aby skontaktować się z policją. W innych przypadkach możesz udać się do najbliższej jednostki policji. Adresy jednostek policji podano na stronie internetowej lokalnej policji, w języku [nl](#) niderlandzkim i [fr](#) francuskim.

W przypadku posiadania obywatelstwa belgijskiego lub belgijskiego tytułu uprawniającego do stałego pobytu (tzn. prawa stałego pobytu w Belgii), drobne przestępstwa (m.in. akty wandalizmu, kradzieże sklepowe, bądź kradzież roweru) można zgłaszać przez Internet, w języku [nl](#) niderlandzkim, [fr](#) francuskim lub [de](#) niemieckim. Ponadto każdy, w tym również turyści, może zgłosić nadużycia internetowe bądź inne przestępstwa związane z internetem na specjalnie przeznaczony do tego stronie internetowej, w języku [nl](#) niderlandzkim, [fr](#) francuskim, [de](#) niemieckim lub [en](#) angielskim.

Niektóre przestępstwa (np. uporczywe nękanie, zniesławienie i zniewaga) ścigane są wyłącznie na wniosek ofiary przestępstwa.

Nie ma określonego terminu na złożenie zawiadomienia o przestępstwie, ale w interesie ofiary przestępstwa leży bezzwłoczne powiadomienie policji, tak by mogła ona pozyskać informacje o okolicznościach przestępstwa oraz poniesionej szkodzie. Jest to ważne również dlatego, że w przypadku większości przestępstw, po upływie określonego terminu organy nie mogą rozpocząć ścigania. Termin ten jest określony przepisami prawa i różni się w zależności od rodzaju przestępstwa – wynosi od sześciu miesięcy do piętnastu lat.

Policja przesłucha ofiarę przestępstwa i sporządzi protokół z przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie. Podczas przesłuchania przysługują tej osobie określone prawa niezależnie od faktu jej przesłuchania w późniejszym czasie. Bez względu na to, czy jest ona przesłuchiwana w charakterze świadka czy ofiary przestępstwa, funkcjonariusz musi pouczyć ją, że:

może wnieść o zaprotokołowanie wszystkich pytań i odpowiedzi wyrażonych jej własnymi słowami;

może wnieść o przeprowadzenie określonych czynności dochodzeniowo-śledczych bądź o przesłuchanie określonej osoby;

jej zeznania mogą posłużyć jako dowód przed sądem;

może otrzymać bezpłatnie kopię protokołu swojego przesłuchania. Z prośbą o kopię protokołu należy zwrócić się na końcu przesłuchania. W większości przypadków otrzymuje się ją natychmiast.

W przypadku gdy ofiara przestępstwa posługuje się innym językiem niż język postępowania, policja zapewni jej zawodowego tłumacza ustnego, chyba że funkcjonariusz policji zdoła spisać jej zeznania w języku, którym się posługuje, bądź poprosi ją o spisanie zeznań samodzielnie w jej języku.

Zeznania te zostaną włączone do treści protokołu, który może zawierać następujące informacje:

imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer telefonu i adres e-mail;

szczegóły przestępstwa – kto był zamieszany w przestępstwo, gdzie, kiedy i jak przestępstwo zostało popełnione, oraz jak wpłynęło na ofiarę przestępstwa; dane kontaktowe ewentualnych świadków;

opis osób zamieszanych w przestępstwo, z wyszczególnieniem wzrostu, budowy ciała i ubioru. Bardzo przydatne są również informacje o wieku, kolorze włosów i fryzurze, akcencie oraz znakach szczególnych, takich jak brodawki, blizny, tatuaże lub przebarwienia skóry;

informacje o doznanych urazach (lekarz wystawi ofierze przestępstwa zaświadczenie lekarskie, które można przedstawić na policji nawet kilka dni po sporządzeniu protokołu wstępnego) można również poprosić lekarza o wydanie opinii lekarskiej o niezdolności do wykonywania pracy;

informacje o innych poniesionych (materiałnych) szkodach na mieniu (przydatne jest zrobienie zdjęć uszkodzonego mienia).

W zeznaniu można również zaznaczyć potrzebę uzyskania pomocy doraźnej, socjalnej, psychologicznej bądź prawnej.

Ponieważ na późniejszym etapie – na przykład w kontaktach z ubezpieczycielem – potrzebne mogą być oryginały dokumentów, policji należy przekazać kopie dokumentów.

W przypadku gdy dana osoba jest ofiarą przemocy na tle seksualnym, może złożyć zeznania – w miarę możliwości – w specjalnym pomieszczeniu znajdującym się w jednostce policji, które gwarantuje odpowiedni poziom prywatności.

W większości przypadków policja przesyła **protokół (*proces-verbaal/procès-verbal*)** do prokuratury (*parket/parquet*). Następnie prokurator decyduje, czy policja ma wszcząć dochodzenie czy też nie. Dochodzenie może prowadzić prokurator królewski (*procureur des Konings/procureur du Roi*) (**dochodzenie (*opsporingsonderzoek/enquête pénale*)**) lub, w sprawach o większej zawilości – lub w przypadkach, gdy konieczne jest zastosowanie bardziej inwazyjnych środków, takich jak przeszukanie domu, sędzia śledczy (**śledztwo (*gerechtelijk onderzoek/instruction judiciaire*)**). W niektórych sprawach policja może sama zadecydować o przeprowadzeniu dochodzenia i przekazać całość akt sprawy prokuraturze w celu podjęcia przez nią dalszych działań (**dochodzenie policyjne (*ambtshalve politieel onderzoek/enquête policière d'office*)**). W przypadku wielu przestępstw mniejszej wagi (np. kradzieży roweru) i w zależności od okoliczności, (np. gdy nie można ustalić tożsamości sprawcy) policja sporządza **protokół skrócony (*vereenvoudigd proces-verbaal (VPV)/procès-verbal simplifié*)**. Skrócony protokół jest przechowywany na komisariacie i nie jest przekazywany prokuraturze. Każdego miesiąca prokuraturze przesyłane jest zestawienie wszystkich protokołów skróconych; w ten sposób prokurator zostanie poinformowany o danej sprawie. Jeżeli pojawiają się nowe informacje, które mogą mieć wpływ na sprawę (na przykład jeżeli ustalono tożsamość sprawcy) protokół zostanie przekazany prokuraturze, a policja przekaze ofierze przestępstwa stosowne informacje.

Jak mogę dowiedzieć się o czynnościach organów ścigania po złożeniu przeze mnie zawiadomienia o przestępstwie?

Po złożeniu zawiadomienia o przestępstwie otrzymuje się dokument potwierdzający złożenie zawiadomienia. Będzie on zawierał sygnaturę sprawy, imię i nazwisko funkcjonariusza, który udzielił pomocy ofierze przestępstwa, oraz dane kontaktowe prokuratury (w której możesz uzyskać informacje o przebiegu postępowania).

Z treści dokumentu będzie wyraźnie wynikało, czy postępowanie w sprawie twojego zawiadomienia potoczy się w trybie tzw. **protokołu (*proces-verbaal/procès-verbal normal*)**, **dochodzenia policyjnego (*ambtshalve politieel onderzoek/enquête policière d'office*)** czy **protokołu skróconego (*vereenvoudigd proces-verbaal/enquête policière d'office*)**.

Jak mogę uczestniczyć w dochodzeniu w sprawie kamej?

W razie wniesienia oskarżenia w sprawie, jeżeli oprócz zawiadomienia policji ofiara przestępstwa nie podejmie innych kroków, będzie przysługiwać jej wyłącznie prawo do otrzymania powiadomienia od prokuratora o dacie, godzinie i miejscu rozprawy przed sądem.

W przypadku gdy ofiara przestępstwa chce otrzymywać więcej informacji, jest uprawniona na podstawie przepisów prawa do ubiegania się o status **pokrzywdzonego (*benadeelde persoon/persone lésée*)**. W tym celu można złożyć stosowne oświadczenie o statusie pokrzywdzonego, osobiście lub przez pełnomocnika, funkcjonariuszowi sporządzającemu protokół, lub też w sekretariacie prokuratury, na komisariacie lub listem poleconym wysłanym na adres sekretariatu prokuratury. W momencie otrzymania dokumentu potwierdzającego złożenie zawiadomienia o przestępstwie otrzymasz stosowny formularz oświadczenia.

Pokrzywdzony otrzymuje pisemne informacje o postanowieniach prokuratora (np. o postanowieniu o umorzeniu sprawy i motywach takiej decyzji bądź postanowieniu o wszczęciu śledztwa) oraz o dacie rozprawy przed sądem rozpoznającym sprawę. Pokrzywdzonemu przysługuje również prawo wnoszenia do akt sprawy dodatkowej dokumentacji, którą uzna za użyteczną. Ponadto ma również prawo złożenia wniosku o dostęp do akt oraz uzyskanie ich kopii.

Jeżeli chce wytoczyć powództwo o odszkodowanie, lub dochodzić innych praw, musi wnieść pozew jako **powód cywilny w postępowaniu karnym (1) (*burgerlijke partij/partie civile*)**. Może tego dokonać, składając wyraźne oświadczenie w tej sprawie osobiście lub przez pełnomocnika na dowolnym etapie postępowania. Jako powód cywilny może złożyć wniosek o dostęp do akt sprawy oraz uzyskanie ich kopii, wnosić o przeprowadzenie dodatkowych czynności śledczych, wytoczyć powództwo o odszkodowanie, zaskarżyć orzeczenie (np. wnieść apelację) i zostać wysłuchanym oraz otrzymać powiadomienie o wykonywaniu kary pozbawienia wolności.

Zarówno jako powód cywilny w postępowaniu karnym, jak i pokrzywdzony, ofiara przestępstwa ma prawo do bycia reprezentowanym przez pełnomocnika w kontaktach z właściwymi organami. Postępowanie przygotowawcze jest prowadzone w Belgii w sposób utajniony, więc nie można uczestniczyć w czynnościach dochodzeniowo-śledczych (np. w przesłuchaniu sprawcy), z wyjątkiem oględzin miejsca przestępstwa w celu odtworzeniu przebiegu przestępstwa, podczas których powód cywilny może być obecny.

Nie istnieje konieczność przedstawienia dowodów popełnienia przestępstwa ani winy sprawcy.

Na tym etapie postępowania karnego nie istnieje możliwość uzyskania zwrotu kosztów lub uzyskania odszkodowania.

Po przekazaniu protokołu do prokuratury i wszczęciu czynności procesowych nie można już wstrzymać toku postępowania karnego. Dotyczy to również przestępstw skargowych, jak na przykład w przypadku uporczywego nękania.

Jakie mam prawa jako świadek?

W postępowaniu przygotowawczego ofiara przestępstwa zostanie prawdopodobnie przesłuchana w charakterze **świadka** (*getuige/témoin*).

Jeżeli obawia się ona, że występowanie w charakterze świadka może narazić ją (oraz członków jej rodziny i krewnych) na niebezpieczeństwo, w pewnych okolicznościach może skorzystać z następujących środków ochrony świadków:

porady w sprawie środków zapobiegawczych i pomocy w ich podjęciu;

prewencyjnych patroli policyjnych;

rejestracji przychodzących i wychodzących połączeń telefonicznych;

przydzielenia zastrzeżonego numeru telefonu lub telefonu komórkowego do połączeń w nagłych przypadkach i chronionych tablic rejestracyjnych pojazdu;

ochrony fizycznej; oraz

zmiany miejsca zamieszkania maksymalnie na okres 45 dni.

W bardzo wyjątkowych przypadkach, na przykład jeżeli dana osoba jest ofiarą lub świadkiem przestępstwa popełnionego przez organizację przestępczą, bądź ciężkiego przestępstwa, takiego jak porwanie nieletniego lub zabójstwo, a wyżej wymienione środki nie są wystarczające, może zostać jej przydzielona ochrona szczególna. Obejmuje ona:

zmianę miejsca zamieszkania na okres powyżej 45 dni; oraz

zmianę tożsamości.

Osoba występująca w charakterze świadka w postępowaniu karnym może złożyć wniosek o zwrot kosztów podróży i zakwaterowania poniesionych w celu złożenia zeznania w charakterze świadka w toku postępowania przygotowawczego. Świadkowie mogą również ubiegać się o zwrot połowy dziennego wynagrodzenia utraconego z powodu nieobecności w pracy. Koszty te pokrywane są z budżetu państwa, lecz oskarżony, w razie uznania za winnego, ma obowiązek je zwrócić.

Jeżeli ofiara przestępstwa korzysta z jakiegoś środka ochrony świadków lub przebywa poza granicami kraju, może zostać przesłuchana za pośrednictwem wideokonferencji lub telekonferencji.

Jestem nieletni. Czy przysługują mi dodatkowe prawa?

W przypadku gdy ofiara przestępstwa **nie ukończyła jeszcze 18 lat** podczas przesłuchania przysługują jej następujące prawa dodatkowe:

prawo do obecności na przesłuchaniu wskazanej przez nią osoby dorosłej; oraz

prawo do bycia przesłuchanym w pomieszczeniu odpowiednim do tych celów.

Aby zapobiec wielokrotnym przesłuchaniom, przesłuchanie może zostać utrwalone na nośniku dźwięku lub obrazu. W przypadku gdy ofiara przestępstwa **nie ukończyła jeszcze 12 lat** przesłuchanie może zostać utrwalone na nośniku obrazu; przed przeprowadzeniem przesłuchania zostanie ona odpowiednio pouczona. Jeżeli ofiara przestępstwa **ukończyła 12 lat**, przesłuchanie może zostać utrwalone na nośniku obrazu po uzyskaniu jej zgody. Takie przesłuchania odbywają się w specjalnie przystosowanych do tego pomieszczeniach.

W przypadku wykorzystywania seksualnego, zmuszania do prostytucji lub pornografii, okres przedawnienia karalności tego przestępstwa rozpoczyna bieg dopiero po ukończeniu przez ciebie 18 lat.

W sytuacji gdy ofiara przestępstwa jest nieletnia policja skieruje ją również do specjalistycznego ośrodka dla dzieci - ofiar wykorzystywania.

Uzyska ona również ochronę przed upublicznieniem jej tożsamości w mediach: zakazana zostanie publikacja lub rozpowszechnienie zdjęć, rysunków lub innych materiałów ujawniających jej tożsamość.

Jakie informacje mogę otrzymać w toku dochodzenia w sprawie karnej od policji lub organizacji udzielających pomocy ofiarom przestępstw?

Policja udziela informacji o:

służbach lub organizacjach, do których można zwrócić się o pomoc;

czynnościach następujących po złożeniu zawiadomienia o przestępstwie;

warunkach uzyskania odszkodowania.

Informacje te przekazywane są w ulotkach, broszurach lub ustnie. Ulotki i broszury są dostępne w trzech językach urzędowych ([🇳🇱 niderlandzkim](#), [🇫🇷 francuskim](#) oraz [🇩🇪 niemieckim](#)). W praktyce informacje ustne mogą zostać udzielone również w innych językach (np. w języku angielskim).

Należy pamiętać, że informacje dotyczące dalszego przebiegu postępowania będą udzielane ofierze wyłącznie w przypadku jeżeli uzyskała ona status pokrzywdzonego lub złożyła pozew jako **powód cywilny w postępowaniu karnym** (1). Informacje te obejmują:

postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania i motywach takiej decyzji;

postanowienie prokuratora o przekazaniu sprawy do sędziego śledczego celem wszczęcia śledztwa;

postanowienie prokuratora dotyczące złożenia sprawy zawarcia ugody lub przeprowadzaniu w toku postępowania mediacji; oraz

datę rozprawy przed sądem.

Pokrzywdzony lub powód cywilny w postępowaniu karnym ma prawo wnieść o udostępnienie akt sprawy oraz uzyskanie kopii akt. Wniosek ten musi być przekazany prokuraturze lub sędziemu śledczemu w toku postępowania przygotowawczego.

Masz prawo do sporządzenia kopii akt, odpłatnie za każdą stronę (ok. 0,25 do 0,50 EUR za stronę). W przypadku gdy sprawę rozpoznaje sąd przysięgłych (*hof van assisen/cour d'assises*), kopie akt są dostępne nieodpłatnie.

Czy uzyskam pomoc prawną?

W celu uzyskania wstępnych wskazówek możesz zwrócić się o **podstawową pomoc prawną** (*juridische eerstelijnsbijstand/aide juridique de première ligne*), w ramach której adwokaci udzielają bezpłatnych porad prawnych w określonych godzinach w niektóre dni. W razie takiej potrzeby mogą skierować daną osobę do wyspecjalizowanej służby lub organizacji. Konsultacje organizowane są w budynkach sądowych, sądach pokoju (*vrederecht/justice de paix*), ośrodkach pomocy prawnej, niektórych administracjach gminnych, etc. Ośrodek pomocy prawnej (*justitiehuis/maison de justice*) można znaleźć w każdym okręgu sądowym (dane kontaktowe dostępne są w językach [🇫🇷 francuskim](#) i [🇳🇱 niderlandzkim](#)); można również skontaktować się ze służbami udzielającymi pomocy ofiarom przestępstw.

Aby uzyskać szczegółową poradę prawną, pomoc prawną oraz usługi zastępstwa prawnego, konieczne jest skorzystanie z usług adwokata. W zależności od dochodów danej osoby będzie ona częściowo lub całkowicie nieodpłatna, w ramach **systemu specjalistycznej pomocy prawnej** (*juridische tweedelijnsbijstand/aide juridique de deuxième ligne*). Prawo do uzyskania nieodpłatnego zastępstwa procesowego przysługuje pewnym kategoriom osób znajdujących się w szczególnej sytuacji, takim jak osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne i nieletni.

Aby uzyskać specjalistyczną pomoc prawną, należy udać się do jednego z biur pomocy prawnej (*bureau voor juridische bijstand/bureau d'aide juridique*) (szczegółowe informacje w języku [🇫🇷 francuskim](#) i [🇳🇱 niderlandzkim](#)) mieszczących się w każdym sądzie. Konieczne jest przedstawienie dokumentów poświadczających przynależność do jednej ze szczególnych kategorii osób lub poświadczających niskie dochody netto. Biuro pomocy prawnej ma piętnaście

dni na rozpatrzenie wniosku i ewentualne przesłanie danych kontaktowych ustanowionego adwokata. Można też zwrócić się do wybranego adwokata o udzielenie pomocy w ramach systemu specjalistycznej pomocy prawnej. Jeżeli wspomniany adwokat wyrazi zgodę, wystąpi do biura w celu uzyskania pozytywnej decyzji w odniesieniu do złożonego wniosku.

Niskie dochody uprawniają również do złożenia pod pewnymi warunkami wniosku o zwolnienie z pewnych kosztów sądowych (np. kosztów komorniczych i opłat za sporządzenie kopii akt sprawy) w ramach systemu **pomocy prawnej** (*rechtsbijstand/assistance judiciaire*). Aby skorzystać z tej możliwości stosowny wniosek należy skierować do biura pomocy prawnej działającego przy sądzie rozpoznającym daną sprawę. Powód cywilny może wnieść taki wniosek ustnie lub pisemnie do sądu karnego rozpoznającego sprawę.

Należy też sprawdzić, czy polisa ubezpieczeniowa obejmuje ubezpieczenie ochrony prawnej. W tym celu należy skontaktować się z agentem ubezpieczeniowym.

Jak mogę uzyskać ochronę, jeżeli grozi mi niebezpieczeństwo?

W przypadku grożącego niebezpieczeństwa policja zapewnia bezpośrednią ochronę fizyczną, podejmując **ogólne środki bezpieczeństwa**. Jeżeli dana osoba uważa, że znajduje się w niebezpieczeństwie ze względu na zeznania, które złożyła bądź zamierza złożyć, i jest gotowa potwierdzić swoje zeznania w sądzie, **Komisja ds. Ochrony Świadków** (*Getuigenbeschermingscommissie/ Commission de protection des témoins*) może jej przyznać dodatkową ochronę. Jeżeli prokurator (w ramach dochodzenia) lub sędzia śledczy (w ramach śledztwa) uzna podjęcie środków ochrony za konieczne, skieruje wniosek do Komisji ds. Ochrony Świadków.

Ofiary zgwałcenia lub napaści na tle seksualnym otrzymują ochronę przed upublicznieniem ich tożsamości w mediach. Zakazana zostaje publikacja lub rozpowszechnianie zdjęć, portretów lub innych materiałów ujawniających ich tożsamość.

Ofiarom przemocy domowej bojącym się wrócić do domu (i ich dzieciom) policja zapewni bezpieczne schronienie.

Można również zwrócić się do funkcjonariusza o niezamieszczanie danych w **protokole**. Niemniej jednak policja ma obowiązek podania takich danych na wniosek prokuratora.

W sytuacjach szczególnie groźnych dla ofiary przestępstwa lub osoby z nią spokrewnionej, wynikających ze złożonych przez nią zeznań, sędzia śledczy może przyznać jej **pełną lub częściową anonimowość** (policja nie ma żadnych kompetencji w tym zakresie). Sędzia śledczy może również samodzielnie wystąpić o przyznanie jej anonimowości, ma ona również prawo sama wystąpić z takim wnioskiem. Na postanowienie sędziego śledczego o oddaleniu wniosku nie przysługuje jej zażalenie.

Częściowa anonimowość oznacza, że tożsamość ofiary przestępstwa nie zostanie ujawniona w oficjalnym protokole przesłuchania. Jej zapewnienie jest możliwe zarówno w toku dochodzenia, jak i śledztwa.

Pełna anonimowość oznacza, że tożsamość ofiary przestępstwa pozostanie utajniona przez cały czas trwania postępowania karnego. Pełna anonimowość może zostać przyznana jedynie wtedy, gdy:

śledztwo prowadzi sędzia śledczy;

zapewnienie częściowej anonimowości nie wystarczy, aby chronić ofiarę przestępstwa;

ofiara przestępstwa obawia się, że jej zeznania sprowadzą na nią i jej krewnych niebezpieczeństwo, i w związku z tym nie chce zeznawać; oraz przestępstwo zostało popełnione przez organizację przestępczą lub należy do ciężkich przestępstw (np. uprowadzenie nieletniego, zabójstwo).

Na jakie usługi i pomoc mogę liczyć w toku dochodzenia w sprawie karnej?

Funkcjonariusze zatrudnieni w policji oraz służbach sądowych mają obowiązek udostępnić ci wszelkie potrzebne informacje i, w stosownych przypadkach, skierować cię do **specjalistycznych służb**. Istnieje kilka specjalistycznych służb pomocy ofiarom przestępstw. W toku całego postępowania karnego, a nawet po jego zakończeniu mogą one złożyć wniosek o otrzymanie następujących usług:

Policja zapewnia wstępne przyjęcie, praktyczną pomoc, stosowne informacje, przygotowanie protokołów i skierowanie do odpowiednich służb. W przypadku gdy dany funkcjonariusz policji nie jest w stanie zapewnić ofierze przestępstwa właściwego wsparcia (np. w sytuacjach kryzysowych lub bardzo poważnych), niezbędnej pomocy udzieli jej specjalistyczne **policyjne służby pomocy ofiarom** (*politieonele slachtofferbejegening/assistance policière aux victimes*).

W punkcie porad prawnych działa **ośrodek pomocy ofiarom przestępstw** (*slachtofferonthaal/accueil des victimes*), w którym można uzyskać szczegółowe informacje dotyczące określonego przypadku. Taki punkt znajduje się w każdym okręgu sądowym (dane kontaktowe dostępne są w języku [francuskim](#) i [niderlandzkim](#)). Ośrodek pomocy ofiarom przestępstw udziela niezbędnego wsparcia i pomocy w toku całego postępowania sądowego. W razie takiej konieczności oraz w zależności od problemu, pracownicy ośrodka pomocy ofiarom kierują ofiary przestępstw do specjalistycznych służb. Pracownicy ośrodka pomocy ofiarom mogą udzielić ofierze przestępstwa wsparcia podczas różnych etapów postępowania sądowego o dużym ładunku emocjonalnym oraz udzielić pomocy w zakresie dostępu do akt, postępowania w trakcie rozprawy, udzielić wsparcia w zakresie zwrotu dowodów lub pomocy w rekonstrukcji przebiegu zdarzenia. Pomagają oni również przy sporządzaniu oświadczenia ofiary przestępstwa w postępowaniu wykonawczym.

Służby ds. pomocy ofiarom przestępstw (*diensten slachtofferhulp/services d'assistance aux victimes*) udzielają dalszego wsparcia, tak aby ofiary przestępstw były w stanie poradzić sobie z konsekwencjami przestępstwa. Obejmuje ono: wsparcie emocjonalne i psychologiczne oraz udzielanie informacji (o prawach, naprawieniu poniesionych szkód, przebiegu postępowania sądowego oraz o dostępności pomocy prawnej), jak również pomoc w kontaktach z różnymi instytucjami (towarzystwami ubezpieczeniowymi, policją i organami sądowymi, adwokatami, szpitalami itp.). Zazwyczaj do służb ds. pomocy ofiarom przestępstw kierują policja lub prokuratura, ale można też skontaktować się z tymi służbami z własnej inicjatywy.

Dostęp do wszystkich wymienionych służb jest bezpłatny oraz dobrowolny.

W przypadku gdy dana osoba jest ofiarą handlu ludźmi, może się ona zwrócić o pomoc do różnych organizacji specjalizujących się w udzielaniu wsparcia ofiarom handlu ludźmi. Koordynacją tych służb i współpracą między nimi zajmuje się [Centrum ds. Równości Szans i Zwalczania Rasizmu](#) (*Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding/Centre pour l'Egalité des chances et la lutte contre le racisme*). Ofierze tego przestępstwa przysługuje również prawo do uzyskania uprawnień dotyczących pozwolenia na pobyt i pracę, jeżeli przyznano jej ochronę na podstawie statusu **ofiary handlu ludźmi** (2). Ofiara przestępstwa może otrzymać pomoc medyczną, ale niewykluczone, że będzie musiała za nią zapłacić, chyba że posiada ważne ubezpieczenie zdrowotne (może jednak uwzględnić te koszty w powództwie odszkodowawczym). Obywatele 27 państw członkowskich UE, Islandii, Liechtensteinu, Norwegii i Szwajcarii mogą korzystać z [Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego](#).

Czy istnieje możliwość zawarcia ugody/pojednania bądź rozpoczęcia mediacji między sprawcą i mną?

Postępowanie mediacyjne można przeprowadzić na każdym etapie postępowania karnego: na etapie policyjnym (mediacja na szczeblu policyjnym); na szczeblu gminnym (mediacja w przypadku możliwości orzeczenia sankcji administracyjnych); na szczeblu prokuratury przed postanowieniem o wniesieniu oskarżenia (mediacja karna) oraz po wniesieniu oskarżenia przez prokuratora (mediacja w celu naprawienia szkody). Mediacja w celu naprawienia szkody jest również możliwa w trakcie wykonywania wyroku oraz po jego wykonaniu.

Mediacja jest możliwa przy wszystkich typach przestępstw. Prokurator, sędzia śledczy oraz sędzia powinni powiadomić cię o możliwości przeprowadzenia mediacji. Ofiara przestępstwa ma również prawo wnioskować o przeprowadzenie mediacji.

Mediacja na szczeblu policyjnym (*politieonele schadebemiddeling/médiation policière*) proponowana jest w sprawach o przestępstwa mniejszej wagi (np. graffiti, drobne kradzieże, akty wandalizmu) i ma na celu uzgodnienie sposobu naprawienia szkody materialnej. Dostępna jest w okręgach policyjnych

Leuven, Mechelen i Brukseli. Procedura mediacji odbywa się przed przekazaniem sprawy do prokuratury. Prokurator zostaje powiadomiony o wyniku mediacji, a w razie uzgodnienia sposobu naprawienia szkody sprawa zwykle zostaje umorzona.

Mediację wchodzącą w przypadku możliwości orzeczenia sankcji administracyjnych (3) prowadzi się przed nałożeniem kary administracyjnej. Jeżeli sprawca nie ukończył 16 lat, jej przeprowadzenie jest obligatoryjne. Celem mediacji, którą prowadzą urzędnicy gminni, jest naprawienie wyrządzonej szkody.

Mediacja karna (*bemiddeling in strafzaken/médiation pénale*) może zostać zaproponowana przez prokuratora w przypadku, gdy przestępstwo jest zagrożone karą nieprzekraczającą dwóch lat pozbawienia wolności. Odbywa się ona przed wydaniem postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego i przeprowadzają ją pracownicy asystenci ds. prawnych. Dla ofiary przestępstwa najbardziej korzystny jest udział w mediacji w celu naprawienia szkody. Prokurator może zaproponować dodatkowe środki, które należy podjąć w odniesieniu do sprawcy (pomoc psychologiczną lub skierowanie na terapię, szkolenia lub świadczenie usług). Jeżeli sprawca i ofiara osiągną porozumienie w odniesieniu do naprawienia szkody, oraz jeżeli sprawca przestrzegał nałożonych na niego dodatkowych środków, postępowanie zostaje umorzone. Jeżeli sprawca nie przestrzega ustanowionych warunków sprawa może zostać skierowana do sądu. Mediacja karna wymaga współpracy ofiary przestępstwa; w przypadku braku takiej współpracy sprawa trafi z powrotem do prokuratora, który podejmie decyzję o dalszych działaniach.

Mediacja w celu naprawienia szkody (*herstelbemiddeling/médiation réparatrice*) stosowana jest niezależnie od postępowania karnego ani go nie zastępuje. Organy sądowe są zatem nadal odpowiedzialne za wszelkie decyzje dotyczące postępowania karnego, wydawania wyroków oraz wykonywania wyroków. Nie oznacza to jednak, że nie można rozpocząć takiej mediacji na dowolnym etapie postępowania, tj. zanim sprawa trafi do sądu, kiedy sąd rozpoznaje sprawę lub po wydaniu wyroku przez sędziego. Każdy, kogo sprawa karna dotyczy bezpośrednio, może zażądać przeprowadzenia mediacji. Oznacza to, że nie tylko ofiara lub sprawca mogą zażądać mediacji, ale także na przykład partner, członek rodziny lub krewny. Mediację w celu naprawienia szkody przeprowadza jedna z dwóch organizacji pozarządowych: **Suggnoméwe** Flamandii oraz **Médiant** w Walonii. Organizacje te dysponują lokalnymi oddziałami w każdym okręgu sądowym. Ugoda osiągnięta w wyniku mediacji jest poufna i w związku z tym jej treść nie jest przekazywana do sądu, chyba że zgoda się na to obie strony. Sędzia ma obowiązek zamieszczenia w wyroku wzmianki o ugodzie zawartej w wyniku mediacji, lecz nie jest zobowiązany do uwzględnienia treści ugody przy orzekaniu.

Mediację można również stosować w **sprawach z udziałem nieletnich**, a mediacja w celu naprawienia szkody jest dostępna na szczeblu prokuratury lub sądu rodzinnego. Mediacja wielostronna (*herstelgericht groepsoverleg (hergo)/concertation restauratrice en groupe*) może zostać zarządzona wyłącznie przez sąd rodzinny. Oczekuje się, że sędzia traktować będzie mediację priorytetowo (jako alternatywę do skazania nieletniego sprawcy) oraz że poinformuje strony sporu o takiej możliwości. Jeżeli w wyniku mediacji w celu naprawienia szkody dojdzie do zawarcia ugody między ofiarą i sprawcą, sędzia musi co do zasady zatwierdzić tę ugodę. Sędzia nie może zmieniać treści ugody, lecz może odmówić jej zatwierdzenia w przypadkach, w których treść ugody niesie ze sobą pewne zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego. Mediacje w sprawach nieletnich i mediacje wielostronne przeprowadzają organizacje pozarządowe zajmujące się pomocą nieletnim.

Jak potoczy się moja sprawa po zakończeniu dochodzenia?

Decyzje podjęte na końcu dochodzenia różnią się w zależności od tego, czy było to śledztwo, czy dochodzenie.

W ramach prowadzonego przez siebie dochodzenia, prokurator może zdecydować o:

umorzeniu dochodzenia;

zaproponowaniu sprawcy **rozwiązania polubownego (*minnelijke schikking/résolution à l'aimable*)** – jeżeli sprawca przyjmie propozycję i naprawi szkodę, postępowanie zostanie umorzone;

zaproponowaniu **mediacji karnej (*bemiddeling in strafzaken/médiation dans les affaires pénales*)**;

skierowaniu sprawy do sądu.

Pokrzywdzony lub powód cywilny w postępowaniu karnym zostanie powiadomiony o decyzji prokuratora.

Jeżeli prowadzone jest śledztwo, sędzia śledczy musi przekazać akta do wydziału przygotowawczego sądu, zwanego izbą doradczą (*raadkamer/chambre du conseil*). Rozprawa w wydziale przygotowawczym prowadzona jest w wyłączeniu jawności: przedstawiciele prasy i społeczeństwa nie są dopuszczeni do udziału w rozprawie. Oznacza to, że ofiara przestępstwa może uczestniczyć w rozprawie wraz ze swoim adwokatem, ale krewni i znajomi nie mają takiego prawa. Izba doradcza może postanowić o:

umorzeniu sprawy, jeżeli stwierdzi, że nie ma wystarczających dowodów przeciwko oskarżonemu lub że nie zostało popełnione przestępstwo;

skierowaniu sprawy do sądu, jeżeli stwierdzi, że istnieją dowody uzasadniające postawienie oskarżonego przed sądem;

umieszczeniu sprawcy w specjalistycznym zakładzie zamkniętym, jeżeli cierpi on na zaburzenia psychiczne uniemożliwiające mu kontrolowanie jego działań; w takim przypadku oskarżony może wnieść o posiedzenie jawne;

odroczeniu wydania wyroku: izba doradcza może postanowić o warunkowym umorzeniu postępowania tylko wówczas, gdy sprawca nie był uprzednio skazany na karę surowszą niż kara pozbawienia wolności w wymiarze sześciu miesięcy; izba doradcza ustali okres próby na maksymalnie pięć lat, w ciągu których sprawca musi spełniać określone obowiązki. W przypadku gdy sprawca nie przestrzega warunków okresu próby, sąd może postanowić o podjęciu warunkowo umorzonego postępowania.

Jeżeli izba doradcza podejmie decyzję o umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym lub o odroczeniu wydania wyroku, decyzja ta uznawana jest za równoznaczną z wyrokiem sądu karnego i będzie dotyczyć również roszczeń cywilnoprawnych o odszkodowanie.

Pokrzywdzony lub powód cywilny w postępowaniu karnym (1) zostanie powiadomiony o dacie rozprawy. W przypadku skierowania sprawy do rozpoznania przez sąd karny zostanie on również powiadomiony o dacie rozprawy.

Czy mogę się odwoływać, jeżeli moja sprawa zostanie umorzona, zanim zostanie skierowana do sądu?

Od postanowienia prokuratora o umorzeniu sprawy nie można się odwołać. W zależności od faktów i okoliczności sprawy oraz powodów jej umorzenia, nadal istnieje jednak możliwość dochodzenia odszkodowania w sądzie karnym (oprócz postępowania przed sądem cywilnym):

W przypadku wykroczenia (*contravention/overtreding*) lub występku (*délit/wanbedrijf*) możliwe jest **bezpośrednie wezwanie sprawcy do stawienia się przed sądem**. W tym celu należy poprosić komornika sądowego o dostarczenie sprawcy wezwania do stawienia się przed sądem.

Istnieje również możliwość wniesienia wniosku o ściganie do sędziego śledczego oraz wytoczyć powództwo jako **powód cywilny w postępowaniu karnym** (1); sędzia ma wówczas obowiązek wszczęć śledztwo. Aby tego dokonać, należy wyraźnie oświadczyć przed sędzią śledczym, że wnosisz pozew jako powód cywilny w postępowaniu karnym. Takie oświadczenie można złożyć ustnie lub pisemnie. Sędzia śledczy sporządza następnie protokół potwierdzający status powoda cywilnego w postępowaniu karnym. Należy mieć świadomość, że sędzia śledczy może zażądać złożenia zabezpieczenia w celu pokrycia kosztów postępowania. Kwota zabezpieczenia jest ustalana przez sędziego. Należy mieć również świadomość, że pod koniec postępowania izba doradcza może zdecydować o umorzeniu postępowania, jeżeli – na przykład – nie ma wystarczających dowodów przeciwko oskarżonemu. Podczas procesu musisz potwierdzić swój status powoda cywilnego w postępowaniu karnym.

Jeżeli sprawca jest nieletni, powód cywilny nie może go wezwać bezpośrednio do stawienia się przed sądem, ani wnieść wniosku o ściganie.

Powód cywilny w postępowaniu karnym (1) może wnieść odwołanie od wszystkich orzeczeń izby doradczej, w tym postanowień o umorzeniu postępowania przez izbę oskarżeń sądu apelacyjnego (*Kamer van inbeschuldigingstelling/Chambre des mises en accusation*). Od orzeczeń izby oskarżeń nie przysługują środki zaskarżenia, przy czym nie istnieje później możliwość wezwania sprawcy do stawienia się przed sądem.

Jeżeli izba doradcza podejmie decyzję w przedmiocie szkody (w przypadku gdy sprawca zostaje umieszczony w zakładzie zamkniętym lub orzeka się o odroczeniu ogłoszenia wyroku) można wnieść środek zaskarżenia co do przyznanego odszkodowania, ale nie od wyroku sądowego. Środek zaskarżenia można wnieść w terminie piętnastu dni (lub trzech dni, gdy sprawca przebywa w areszcie śledczym) w sekretariacie sądu. Izba oskarżeń sądu apelacyjnego rozpatrzy wówczas roszczenie odszkodowawcze.

Jeżeli z jakiegoś powodu ofiara postępowania nie brała udziału w postępowaniu karnym, może dochodzić roszczeń przed sądem cywilnym. Możliwość taka istnieje również, jeżeli prokuratura wyda postanowienie o umorzeniu sprawy. Powództwo cywilne wytacza się w drodze wezwania osoby, która spowodowała szkodę, do stawienia się przed sądem, chyba że wszystkie strony postanowiły stawić się dobrowolnie. W przypadku gdy w sprawie bierze udział ubezpieczyciel (na przykład w wyniku wypadku samochodowego) do stawienia się przed sądem można wezwać również ubezpieczyciela. Postępowanie cywilne różni się znacznie od postępowania karnego. Jeżeli ofiara przestępstwa ma zamiar wnieść pozew do sądu cywilnego (*burgerlijke rechtbank/tribunal civil*) (na przykład jeżeli nie brała udziału w postępowaniu karnym lub postępowanie w jej sprawie zostało umorzone) musi być w stanie udowodnić, że został popełniony czyn zawiniony. Jeżeli nadal prowadzone jest postępowanie karne, sąd cywilny musi zawiesić postępowanie do czasu wydania wyroku przez sąd karny. Sąd cywilny jest związany ustaleniami sądu karnego. Wytoczenie powództwa do sądu cywilnego wiąże się również z poniesieniem kosztów.

Jestem cudzoziemcem. Jak chronione są moje prawa i interesy?

Cudzoziemiec możesz skorzystać ze wszystkich praw opisanych powyżej. Przysługują mu również pewne dodatkowe prawa mające ułatwić jego udział w postępowaniu karnym.

W przypadku gdy nie zna języka urzędowego, ma prawo wystąpić o nieodpłatną pomoc tłumacza ustnego. Dopuszcza się również, aby samodzielnie spisał swoje zeznania (lub by spisał je funkcjonariusz policji w jego języku ojczystym). Jeżeli przebywa on poza granicami kraju, prokurator lub sędzia śledczy mogą go przesłuchać za pośrednictwem wideokonferencji lub telekonferencji.

W sytuacji gdy ubiega się o azyl, ma prawo do ubiegania się o nieodpłatne ustanowienie pełnomocnika w ramach systemu specjalistycznej pomocy prawnej.

Więcej informacji:

Konstytucja - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#) <http://www.droitbelge.be/codes.asp#con>

Kodeks postępowania sądowego - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

Kodeks postępowania karnego - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

Ustawa o policji z dnia 5 sierpnia 1992 r. - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

Ustawa o odpowiedzialności odszkodowawczej państwa z dnia 1 sierpnia 1985 r. - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

Ustawa o odroczeniu wydawania wyroków, wykonania kary i poddaniu sprawcy próbie z dnia 29 czerwca 1964 r. - w języku [niderlandzkim](#)

Okólnik GPI nr 58 z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie pomocy ofiarom przestępstw udzielanej przez zintegrowane służby policyjne, w podziale na dwa szczeble - w języku niderlandzkim

Okólnik Kolegium Prokuratorów Generalnych COL nr 5/2009 w sprawie stosowania jednolitych zaświadczeń o złożeniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, wytycznych dotyczących wydawania tych zaświadczeń przez policję oraz zmiany okólnika COL nr 8/2005, wersja zmieniona z dnia 20 grudnia 2012 r.

Okólnik z dnia 26 września 2008 r. w sprawie wielodyscyplinarnej współpracy na rzecz ofiar handlu ludźmi lub ofiar drastycznych form przemytu ludzi - w języku [niderlandzkim](#)

Okólnik COL nr 16/2012 z dnia 12 listopada 2012 r. –Wspólny okólnik Ministra Sprawiedliwości, Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Kolegium Prokuratorów Generalnych dotyczący traktowania ofiar przestępstw przez prokuraturę i sądy

Okólnik COL nr 17/2012 z dnia 12 listopada 2012 r. –Wspólny okólnik Ministra Sprawiedliwości, Ministra Spraw Wewnętrznych i Kolegium Prokuratorów Generalnych dotyczący odpowiedniego traktowania zwłok, zgłaszania zgonu, odpowiedniego opuszczania miejsca przestępstwa oraz stosownego uprzątnięcia miejsca przestępstwa w ramach działań organów sądowych.

Okólnik COL nr 18/2012 z 20 grudnia 2012 r. – Wspólny okólnik Ministra Sprawiedliwości, Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Kolegium Prokuratorów Generalnych dotyczący tymczasowego zakazu wstępu do domu w przypadkach przemocy domowej

Dekret królewski z dnia 18 grudnia 2003 r. w sprawie warunków częściowo lub całkowicie bezpłatnej specjalistycznej pomocy prawnej i sądowej - w języku [niderlandzkim](#)

Dekret królewski z dnia 16 maja 2004 r. w sprawie zwalczania handlu ludźmi i przemytu ludzi - w języku [niderlandzkim](#)

Dekret królewski z dnia 13 czerwca 1999 r. w sprawie organizacji ośrodków pomocy prawnej przy Ministerstwie Sprawiedliwości - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

Dekret królewski z 28 grudnia 1950 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących kosztów sądowych w sprawach karnych

Umowa o współpracy między państwem a społecznością flamandzką w sprawie pomocy dla ofiar przestępstw z dnia 7 kwietnia 1998 r. - w języku [niderlandzkim](#)

Protokół z dnia 5 czerwca 2009 r. między państwem a społecznością flamandzką, społecznością francuską, komitetem społeczności francuskiej oraz wspólnym komitetem na rzecz pomocy dla ofiar przestępstw – w języku niderlandzkim i francuskim

Protokół z dnia 5 czerwca 2009 r. między państwem, społecznością francuską, oraz regionem Walonii w sprawie pomocy dla ofiar przestępstw – w języku niderlandzkim i francuskim

Protokół z dnia 5 czerwca 2009 r. między państwem a niemieckojęzyczną społecznością w sprawie pomocy ofiarom przestępstw - w języku niderlandzkim, francuskim i niemieckim

1. Powód cywilny w postępowaniu karnym

Ofiara przestępstwa jest uprawniona do wytoczenia powództwa cywilnego do sądu karnego na każdym etapie postępowania karnego, nawet jeżeli nie złożyła zawiadomienia o przestępstwie na policji. Status powoda cywilnego w postępowaniu karnym zapewnia jej dodatkowe prawa poza prawami zwykle przysługującymi ofiarom przestępstw, a mianowicie:

może wystąpić o odszkodowanie;

może zabierać głos na rozprawie;

może uzyskać zwrot kosztów po zakończeniu rozprawy; oraz

ma prawo do nieodpłatnej pomocy tłumacza ustnego w toku postępowania.

Jeżeli powództwo cywilne uznane zostanie za dopuszczalne i zasadne, przysługują jej będą również pewne prawa w postępowaniu karnym bez konieczności złożenia wniosku do sądu penitencjarnego o uzyskanie stosownego statusu.

Jeżeli postępowanie zostało już wszczęte przez prokuraturę, istnieje możliwość uzyskania statusu powoda cywilnego w postępowaniu karnym w drodze złożenia **wyraźnego oświadczenia**. Można tego dokonać na każdym etapie postępowania przygotowawczego i sądowego, ale nie jest to już możliwe w postępowaniu odwoławczym. Jeżeli przestępstwo stanowi wykroczenie (*contravention/overtreding*) lub występki (*délit/wanbedrijf*), można wnieść pozew cywilny do sędziego śledczego, który jest następnie zobowiązany do wszczęcia śledztwa. Należy pamiętać, że na końcu postępowania przygotowawczego izba doradcza nadal ma prawo stwierdzić, że nie istnieją dowody wystarczające do postawienia sprawcy przed sądem.

Jeżeli powód cywilny ma zamiar uzyskać **odszkodowanie**, musi udowodnić poniesioną szkodę. Sąd oceni dopuszczalność jego powództwa cywilnego i je przyjmie je bądź odrzuci.

Powodowi cywilnemu w postępowaniu karnym, w przypadku gdy śledztwo nie zakończy się w ciągu roku od daty jego wszczęcia, przysługuje prawo wniesienia sprawy do izby oskarżeń sądu apelacyjnego. Pozwoli mu to w sposób pośredni kontrolować przebieg postępowania przygotowawczego.

2. Ochrona ofiar handlu ludźmi

Od początku lat 90. ubiegłego wieku Belgia umożliwia ofiarom handlu ludźmi uzyskanie prawa pobytu. O uzyskanie tego prawa mogą ubiegać się następujące kategorie osób:

ofiary handlu ludźmi (np. handlu w celu wykorzystywania seksualnego, żebractwa, wyzysku ekonomicznego, pobierania organów, zmuszania do popełniania przestępstw);

ofiary drastycznych przypadków przemytu ludzi (polegającego na udzielaniu pomocy przy nielegalnej imigracji w celu osiągnięcia zysku). Ofiary aktów przemocy oraz osoby, których życie jest zagrożone, mają prawo do uzyskania tego statusu.

Posiadanie statusu ofiary handlu ludźmi powoduje, że można uzyskać specjalne uprawnienia dotyczące pozwoleń na pobyt i pracę) gdy:

opuszcza się środowisko, w którym dochodzi do wykorzystywania;

przyjmuje się obowiązkową pomoc udzielaną przez upoważnione ośrodki specjalizujące się z zapewnianiu opieki i pomocy ofiarom handlu ludźmi;

współpracuje się z organami sądowymi, składając zawiadomienie lub zeznania.

3. Sankcje administracyjne

Sankcje administracyjne są nakładane przez organy administracji lokalnej i nie należy mylić ich z sankcjami karnymi. Organy administracji lokalnej mają prawo karać pewne rodzaje drobnych przestępstw lub naruszeń porządku publicznego za pomocą sankcji administracyjnych (grzywny, zawieszanie zezwoleń lub licencji oraz zamknięcie budynków lub lokali). Organy administracji lokalnej mogą nakładać sankcje za naruszenia przepisów, pewne akty wandalizmu itp. Nie podlegają one bezpośrednio ściganiu przez prokuratora.

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [nl](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [fr](#)

2 – MOJE PRAWA W TRAKCIE ROZPRAWY

W jaki sposób mogę uczestniczyć w procesie?

Jakie są moje uprawnienia jako świadka?

Jestem nieletni. Czy mam dodatkowe prawa?

Czy mogę uzyskać bezpłatną pomoc prawną?

W jaki sposób mogę uzyskać pomoc, jeśli znajduję się w niebezpieczeństwie?

W jaki sposób mogę dochodzić odszkodowania od sprawcy lub otrzymać kompensatę od Państwa?

Czy istnieje możliwość dojścia do porozumienia/pojednania ze sprawcą lub przeprowadzenia postępowania medacyjnego w tym celu?

Jestem cudzoziemcem. Jak chronione są moje prawa i interesy?

Informacje dodatkowe

W jaki sposób mogę uczestniczyć w procesie?

Pokrzywdzony lub **powód cywilny w postępowaniu karnym** (*partie civile/burgerlijke partij*) zostanie poinformowany na piśmie o dacie rozprawy przed sądem.

Na tym etapie postępowania można jeszcze wnieść pozew cywilny do sądu karnego; prawo wniesienia pozwu przysługuje na każdym etapie postępowania do momentu zamknięcia rozprawy. W celu wytoczenia powództwa cywilnego w trakcie rozprawy przed sądem karnym, gdy nie korzysta się z usług zastępcy procesowego, należy :

stawić się na czas;

zarejestrować się u urzędnika sądowego (*huissier d'audience/zittingsdeurwachter*) oraz zapytać, w której sali odbędzie się rozprawa

zwrócić się do przewodniczącego składu orzekającego, kiedy sędzia wyczyta nazwisko sprawcy, od którego dochodzi się odszkodowania;

przedstawić pozew sędziemu wraz z dokumentacją poświadczającą poniesioną szkodę;

wręczyć odpis pozwu obrońcy sprawcy;

zachować oryginał pisma dla siebie;

przewodniczący składu sędziowskiego może zażądać przedstawienia dodatkowych informacji, po czym odnotuje wniesienie powództwa odszkodowawczego.

Co do zasady rozprawy są jawne. Oznacza to, że każda osoba, która ukończyła 14 lat, może w nich uczestniczyć. Zatem na rozprawie mogą być obecni znajomi, sąsiedzi i rodzina, a także przedstawiciele prasy i osoby zainteresowane. Tylko w wyjątkowych okolicznościach (np. w sprawach o przestępstwa seksualne) jawność rozprawy zostanie wyłączona. Oznacza to, że przedstawiciele mediów i społeczeństwa nie będą mogli wejść na salę rozpraw. Istnieje możliwość zwrócenia się do sędziego o wyłączenie jawności rozprawy. Prawo wyraźnie zezwala na to w przypadku ofiar niektórych rodzajów przestępstw seksualnych, takich jak zgwałcenie lub napaść na tle seksualnym. Sędzia może także zdecydować o wyłączeniu jawności ze względu na interes małoletniego lub w celu ochrony prawa do prywatności stron. Jednak wyrok jest zawsze ogłaszany publicznie.

Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych przed sądem karnym (w drodze wniesienia **powództwa cywilnego w toku postępowania karnego**) pociąga za sobą obowiązek udowodnienia poniesionej szkody. Sędzia oceni zasadność powództwa cywilnego na końcu postępowania. W trakcie rozprawy powód cywilny musi być reprezentowany. W razie gdy powód cywilny ma zamiar uniknąć bezpośredniego kontaktu z oskarżonym może być reprezentowany przez pełnomocnika (nie istnieje jednak możliwość zgłoszenia sprzeciwu wobec obecności oskarżonego na sali rozpraw). Osobiste stawiennictwo powoda cywilnego wymagane jest wyłącznie w sytuacji, gdy zostaje on wezwany w charakterze **świadka**.

Nie istnieje możliwość osobistego przedstawienia argumentów prokuratorowi.

Jakie są moje uprawnienia jako świadka?

Złożenie zeznań w trakcie śledztwa nie oznacza to automatycznie konieczności ich powtórzenia w trakcie rozprawy. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy sprawa rozpatrywana jest przez **sąd przysięgłych** (*cour d'assises/hof van assisen*).

Jeżeli jednak dana osoba zostanie wezwana do osobistego stawienia, a zarządzono zastosowanie środków chroniących świadka lub nie przebywa ona w kraju, może zostać przesłuchana za pośrednictwem wideokonferencji lub telekonferencji. W razie konieczności istnieje możliwość zmiany jej głosu lub zasłonięcia twarzy.

Świadek może ubiegać się o zwrot kosztów, składających się z ustalonej sumy (dieta za stawienie się) oraz zwrotu kosztów podróży w przeliczeniu na kilometr (dodatek na pokrycie kosztów podróży). Aby uzyskać zwrot kosztów, dana osoba musi zwrócić się do sekretariatu (*greffe/griffie*) sądu, w którym zeznawała jako świadek, i przedstawić otrzymane od urzędnika sądowego (*huissier d'audience*) wezwanie do stawienia się przed sądem wraz z dowodem tożsamości. Zwrot kosztów otrzymuje się bezzwłocznie w godzinach pracy sekretariatu.

Jestem nieletni. Czy mam dodatkowe prawa?

Nieletnim przysługuje ochrona przed ujawnieniem ich tożsamości. Publikacja lub rozpowszechnienie zdjęć, rysunków lub innych materiałów ujawniających ich tożsamość stanowi przestępstwo.

W sytuacji gdy ich przesłuchanie w toku śledztwa zostało zarejestrowane za pomocą technik audiowizualnych, ich osobiste stawienie nie jest konieczne, chyba że sąd uzna je za konieczne do ustalenia prawdy. W takim przypadku sąd zażąda ich stawienia i wyjaśni powody swojej decyzji. Istnieje jednak możliwość wystąpienia do sędziego o wyłączenie jawności rozprawy. Prawo wyraźnie przewiduje taką możliwość w przypadku przestępstw na tle seksualnym, takich jak zgwałcenie lub napaść na tle seksualnym. Sędzia może także zadecydować o wyłączeniu jawności ze względu na interes małoletniego lub w celu ochrony prawa do prywatności stron.

Czy mogę uzyskać bezpłatną pomoc prawną?

Jeżeli dana osoba wytoczyła powództwo cywilne jako powód cywilny w postępowaniu karnym, ma prawo uczestniczyć w rozprawie osobiście lub być reprezentowana przez adwokata.

W celu uzyskania wstępnych wskazówek można zwrócić się do **zespołu udzielającego podstawowej pomocy prawnej** (*juridische eerstelijnsbijstand/aide juridique de première ligne*), w ramach którego prawnicy udzielają bezpłatnych porad prawnych w określonych godzinach w niektóre dni. Konsultacje organizowane są w budynkach sądowych, sądach pokoju, ośrodkach pomocy prawnej, niektórych organach administracji gminnej, etc. Ośrodki pomocy prawnej (*maisons de justice/justitiehuizen*) można znaleźć w każdym okręgu sądowym (dane kontaktowe dostępne są w języku [francuskim](#) i [niderlandzkim](#)); możesz również skontaktować się ze [służbami udzielającymi pomocy ofiarom przestępstw](#).

Aby uzyskać szczegółową poradę prawną, pomoc prawną oraz zastępstwo procesowe, konieczne jest skorzystanie z usług adwokata (*avocat*). W zależności od dochodów danej osoby pomoc ta będzie częściowo lub całkowicie nieodpłatna, w ramach **systemu specjalistycznej pomocy prawnej**. Prawo do uzyskania nieodpłatnego zastępstwa procesowego przysługuje zawsze pewnym kategoriom osób znajdujących się w szczególnej sytuacji, takim jak osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne i nieletni.

Aby ubiegać się o specjalistyczną pomoc prawną, należy skontaktować się z [biurem pomocy prawnej](#) (*bureau voor juridische bijstand/bureau d'aide juridique*), które znajduje się w każdym sądzie. Konieczne jest przedstawienie dokumentów poświadczających przynależność do jednej ze szczególnych kategorii osób lub poświadczających niski dochód netto. Biuro pomocy prawnej ma piętnaście dni na rozpatrzenie złożonego wniosku i ewentualne przesłanie danych kontaktowych powołanego adwokata. Można też zwrócić się do wybranego adwokata o udzielenie pomocy w ramach systemu specjalistycznej pomocy prawnej. Jeżeli wspomniany adwokat wyrazi zgodę, wystąpi do biura pomocy prawnej w celu uzyskania pozytywnej decyzji w sprawie złożonego wniosku.

Niskie dochody uprawniają również do złożenia – pod pewnymi warunkami – wniosku o zwolnienie z niektórych kosztów sądowych (np. kosztów komorniczych i opłat za sporządzenie kopii z akt sprawy) w ramach **systemu pomocy prawnej**. Aby skorzystać z tej możliwości stosowny wniosek należy skierować do biura pomocy prawnej działającego przy sądzie rozpoznającym twoją sprawę. Jeżeli dana osoba uczestniczy już w postępowaniu jako powód cywilny, wniosek taki może złożyć ustnie lub pisemnie w sądzie karnym rozstrzygającym daną sprawę.

Powinna też sprawdzić, czy jej polisa ubezpieczeniowa obejmuje koszty sądowe. W tym celu powinna skontaktować się z agentem ubezpieczeniowym. Pracownicy ośrodka pomocy prawnej lub służb pomocy ofiarom przestępstw mogą udzielić jej pomocy w toku postępowania sądowego.

W jaki sposób mogę uzyskać pomoc, jeśli znajduję się w niebezpieczeństwie?

W przypadku grożącego niebezpieczeństwa oraz zapewnieniu przez prokuratora całkowitej lub częściowej anonimowości na etapie śledztwa, w toku rozprawy można przesłuchać daną osobę za pośrednictwem wideokonferencji lub telekonferencji. W razie konieczności istnieje możliwość zmiany jej głosu lub zasłonięcia twarzy.

Kiedy zajdzie konieczność stawienia tej osoby przed sądem w charakterze świadka, a nie była przesłuchiwana w trakcie śledztwa, sędzia może postanowić o nieujawnianiu jej tożsamości w protokole przesłuchania.

Jeżeli jest ona ofiarą przestępstwa zgwałcenia lub napaści na tle seksualnym, przysługuje jej ochrona przed ujawnieniem tożsamości w mediach. Publikacja lub rozpowszechnienie zdjęć, rysunków lub innych materiałów ujawniających jej tożsamość stanowi przestępstwo.

W razie gdy oskarżony nie został aresztowany na etapie śledztwa i osoba ta obawia się, że może spotkać się z nim twarzą w twarz podczas oczekiwania na rozprawę, zaleca się kontakt z pracownikiem ośrodka pomocy prawnej. W niektórych gmachach sądów przewidziano osobne poczekalnie, aby takie osoby mogły uniknąć bezpośredniej styczności z oskarżonym.

W jaki sposób mogę dochodzić odszkodowania od sprawcy lub otrzymać kompensatę od Państwa?

Aby dochodzić naprawienia szkody majątkowej w toku postępowania karnego, należy wnieść **powództwo cywilne** w postępowaniu karnym. Można dochodzić różnych roszczeń, takich jak roszczenia z powodu uszczerbku na zdrowiu i wydatków na leczenie, zadośćuczynienie za krzywdę moralną, odszkodowanie za szkodę materialną (np. utratę zarobków, stracenie roku akademickiego, utratę pracy, uszkodzenia pojazdów lub odzieży), zwrot kosztów pogrzebu itp. Sąd karny rozpoznaje powództwo cywilne i zasądzi od sprawcy obowiązek naprawienia szkody w razie przypisania mu winy. Następnie sąd zbada treść powództwa odszkodowawczego.

Jeżeli z jakiegoś powodu nie brałeś udziału w postępowaniu karnym, masz możliwość dochodzenia roszczeń przed **sądem cywilnym**. Możliwość taka istnieje również jeżeli prokuratura podejmie decyzję o umorzeniu sprawy karnej. Pozew cywilny należy wnieść do sądu cywilnego wzywając osobę (*citation*), która spowodowała szkodę, do stawienia się przed sądem, chyba że wszystkie strony postanowiły stawić się dobrowolnie. W przypadku, gdy w sprawie bierze udział ubezpieczyciel (na przykład w wyniku wypadku samochodowego) do stawienia się przed sądem można wezwać również ubezpieczyciela.

Postępowanie przed sądem cywilnym znacznie się różni od postępowania karnego. Na przykład należy udowodnić, że strona przeciwna jest odpowiedzialna za naprawienie szkody, ale można wykorzystać w tym celu dowody przedstawione w ramach postępowania karnego, nawet jeżeli zostało ono umorzone.

Jeżeli postępowanie karne jest w toku, sąd cywilny rozpoznaje powództwo dopiero z chwilą wydania przez sąd karny orzeczenia co do winy oskarżonego. Sąd cywilny jest związany wyrokiem sądu karnego. Należy pamiętać, że wszczęcie postępowania przed sądem cywilnym wiąże się z opłatami sądowymi.

Jeżeli prokurator podejmie decyzję o umorzeniu postępowania publicznoskargowego (proponując ugodę lub mediację karną), od sprawcy można uzyskać odszkodowanie także w ten sposób. Odszkodowanie od sprawcy możesz także uzyskać w drodze mediacji. W większości przypadków możesz na przykład uzyskać odszkodowanie, jeżeli prokurator zaproponuje sprawcy **przeprowadzenie mediacji karnej** lub **zawarcie ugody**.

Nie zawsze możliwe jest uzyskanie odszkodowania od sprawcy (na przykład gdy niemożliwe jest zidentyfikowanie lub zatrzymanie sprawcy) bądź uzyskanie od towarzystwa ubezpieczeniowego zwrotu kosztów. W przypadku gdy dana osoba jest ofiarą umyślnego aktu przemocy, pod pewnymi warunkami może uzyskać od państwa odszkodowanie. Więcej informacji o prawie do **odszkodowania od państwa** znajduje się w arkuszu informacyjnym na temat odszkodowań dla ofiar przestępstw w Belgii (dostępnym w języku [francuskim](#), [niderlandzkim](#), [niemieckim](#), [angielskim](#) i innych językach) w ramach Europejskiej Sieci Sądowej.

Skazanie i ukaranie sprawcy oznacza, że będzie on musiał zwrócić stronie przeciwnej koszty, które poniosła w związku powództwem cywilnym, w tym część honorarium adwokata. O wysokości odszkodowania decyduje sąd w wyroku kończącym postępowanie w sprawie.

W przypadku gdy postępowanie zostało wszczęte w drodze bezpośredniego wezwania sprawcy do stawienia się przed sądem (*citation directe*) lub postępowanie publicznoskargowe zostało wszczęte ze względu na wytoczenie powództwa cywilnego, a oskarżony zostanie uniewinniony, sąd może nakazać zwrot całości lub części poniesionych przez państwo oraz oskarżonego kosztów.

Czy istnieje możliwość dojścia do porozumienia/pojednania ze sprawcą lub przeprowadzenia postępowania mediacyjnego w tym celu?

Istnieje możliwość wystąpienia o mediację w sprawie naprawienia szkody (*médiation réparatrice/herstelbemiddeling*) na każdym etapie postępowania: zanim sprawa trafi do sądu, gdy sąd rozpoznaje sprawę lub po wydaniu wyroku przez sąd. Mediacja w sprawie naprawienia szkody stosowana jest niezależnie od postępowania karnego i go nie zastępuje. Organy sądowe są zatem nadal odpowiedzialne za wszelkie decyzje dotyczące postępowania karnego, wydawania wyroków oraz wykonywania wyroków.

Mediacje w sprawie naprawienia szkody nie są przeprowadzane przez państwo, lecz dwie organizacje non-profit: [Suggnomè](#) we Flandrii oraz [Médiate](#) w Walonii. Organizacje te dysponują lokalnymi oddziałami w każdym okręgu sądowym.

Uгода zawarta w wyniku mediacji jest poufna i w związku z tym jej treść nie jest przekazywana do sądu, chyba że zgodzą się na to obie strony. Sędzia ma obowiązek zamieszczenia w wyroku wzmianki o ugodzie zawartej w wyniku mediacji w sprawie naprawienia szkody, lecz nie jest zobowiązany do uwzględnienia treści ugody przy orzekaniu.

Sędzia **sądu ds. nieletnich** może podjąć decyzję o przeprowadzeniu mediacji w sprawie naprawienia szkody lub mediacji wielostronnej (*concertation restauratrice en groupe/hergo*).

Jestem cudzoziemcem. Jak chronione są moje prawa i interesy?

W sytuacji gdy **powód cywilny w postępowaniu karnym** lub **świadek** uczestniczy w postępowaniu, ale nie mówi w języku w którym prowadzone jest postępowanie, może skorzystać z pomocy tłumacza ustnego. Nie przysługuje mu jednak prawo do nieodpłatnego tłumaczenia pism procesowych i sądowych.

Informacje dodatkowe:

Ustawa z dnia 1 sierpnia 1985 r. o instrumentach podatkowych i innych środkach - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

Ustawa z dnia 8 kwietnia 1965 r. o ochronie młodocianych, odpowiedzialności karnej nieletnich w przypadku popełnienia czynu stanowiącego przestępstwo oraz naprawianiu szkody z niego wynikającej - w języku [niderlandzkim](#)

Konstytucja - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

Kodeks postępowania karnego - w języku [niderlandzkim](#), [francuskim](#) i [angielskim](#)

Kodeks sądowy - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

Dekret królewski z 28 grudnia 1950 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących kosztów sądowych w postępowaniu karnym

1. Powód cywilny w postępowaniu karnym

Na każdym etapie postępowania istnieje możliwość wystąpienia z powództwem cywilnym, nawet jeżeli nie złożyło się zawiadomienia o przestępstwie na policji. Status powoda cywilnego w postępowaniu karnym zapewnia dodatkowe prawa poza prawami zwykle przysługującym ofiarom przestępstw, a mianowicie:

można wystąpić o odszkodowanie;

można zabierać głos na rozprawie;

można uzyskać zwrot kosztów po zakończeniu rozprawy;

przysługuje prawo do nieodpłatnej pomocy tłumacza ustnego w toku postępowania.

Jeżeli powództwo cywilne uznane zostanie za dopuszczalne i zasadne, wówczas przysługują również pewne prawa w postępowaniu karnym bez konieczności wniesienia wniosku o przyznanie odpowiedniego statusu (*demande de reconnaissance*) do sędziego wykonawczego (*juge de l'exécution des peines*).

Jeżeli postępowanie zostało już wszczęte przez prokuraturę, istnieje możliwość uzyskania statusu powoda cywilnego w postępowaniu karnym w drodze złożenia **wyraźnego oświadczenia**. Można tego dokonać na każdym etapie postępowania przygotowawczego i postępowania przed sądem, ale nie jest to już możliwe w postępowaniu odwoławczym. Jeżeli przestępstwo stanowi wykroczenie (*contravention/overtredding*) lub występki (*délit/wanbedrijf*), można wnieść pozew cywilny do sędziego śledczego, który jest następnie zobowiązany do wszczęcia śledztwa. Należy pamiętać, że na końcu postępowania przygotowawczego izba doradcza nadal ma prawo stwierdzić, że nie istnieją dowody wystarczające do postawienia sprawcy przed sądem.

Jeżeli powód cywilny ma zamiar uzyskać **odszkodowanie**, musi udowodnić szkodę będącą podstawą jego roszczeń. Sąd oceni dopuszczalność jego powództwa cywilnego i przyjmie je bądź odmówi jego przyjęcia.

W przypadku gdy dana osoba działa w charakterze powoda cywilnego, a śledztwo nie zakończy się w ciągu roku od daty jego wszczęcia, przysługuje jej prawo wniesienia sprawy do izby oskarżeń sądu apelacyjnego. Pozwala to w sposób pośredni kontrolować przebieg dochodzenia.

2. Sąd przysięgłych

Sąd przysięgłych (dane kontaktowe są dostępne w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)) to tymczasowy sąd karny zwoływany w każdej z prowincji Belgii lub w okręgu sądowym Brukseli. Sąd ten jest właściwy w sprawach o wszystkie zbrodnie (*crimes/misdaden*, np. zabójstwa i inne ciężkie przestępstwa zagrożone w najniższym wymiarze karą pięciu lat pozbawienia wolności) przestępstwa polityczne, przestępstwa prasowe (z wyjątkiem przestępstw na tle rasizmu i ksenofobii). Inaczej niż w przypadku stałych sądów karnych, sąd przysięgłych jest zwoływany w każdej sprawie z osobna. Sędzia przewodniczący obradom jest radcą sądu apelacyjnego (*conseiller de la cour d'appel*). Wspomagają go dwaj sędziowie sądu pierwszej instancji. Ława przysięgłych składa się z 12 przysięgłych, wybieranych losowo spośród obywateli; liczba przedstawicieli ławy należących do tej samej płci nie może przekraczać dwóch trzecich składu ławy. Członkowie ławy przysięgłych muszą być uprawnieni do głosowania, korzystać z pełni praw cywilnych i politycznych, być w wieku od 28 do 65 lat, posiadać umiejętność czytania i pisanie oraz nie mogą być uprzednio karani za przestępstwa zagrożone wyrokiem powyżej czterech miesięcy pozbawienia wolności lub wykonywania prac społecznych przekraczających pułap 60 godzin. Ława przysięgłych samodzielnie rozstrzyga o winie lub niewinności sprawcy. Wymiar kary ława przysięgłych ustala wspólnie z sędziami zawodowymi. Od orzeczenia sądu przysięgłych można wnieść jedynie skargę kasacyjną.

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [nl](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [fr](#)

3 – MOJE PRAWA PO ZAKOŃCZENIU ROZPRAWY

Czy mogę złożyć odwołanie od wyroku skazującego lub uniewinniającego oskarżonego?

Czy istnieje środek odwoławczy od orzeczenia sądu drugiej instancji?

Jakie prawa przysługują mi po uprawomocnieniu się wyroku?

Informacje dodatkowe

Czy mogę złożyć odwołanie od wyroku skazującego lub uniewinniającego oskarżonego?

Powodowi cywilnemu w postępowaniu karnym (*partie civile/burgerlijke partij*) występującemu z roszczeniem przysługuje prawo do apelacji, jeżeli sąd odrzuci powództwo odszkodowawcze lub jeżeli przyznane odszkodowanie jest za niskie. Zaskarżenie wymiaru kary lub orzeczenia o braku winy oskarżonego nie jest możliwe. (Jedynie prokurator może wnieść apelację ze względu na te przesłanki).

Decyzja o wniesieniu apelacji powinna zostać podjęta jak najszybciej, ponieważ w sprawach karnych należy ją wnieść w terminie 15 dni od ogłoszenia wyroku. Apelację należy wnieść do sekretariatu (*greffe/griffie*) sądu, który wydał zaskarżony wyrok. Więcej informacji można uzyskać w sekretariacie sądu. Jeżeli wniesiono apelację, sprawa zostanie rozpatrzona ponownie przez sąd wyższej instancji. Osoba wnosząca apelację zostanie poinformowana o dacie i miejscu rozprawy. Postępowanie apelacyjne jest zasadniczo podobne do postępowania pierwszoinstancyjnego. Ponowne ubieganie się o uzyskanie statusu powoda cywilnego w postępowaniu karnym nie jest konieczne. W toku postępowania apelacyjnego nie można ubiegać się o uzyskanie statusu powoda cywilnego.

Od orzeczenia sądu przysięgłych nie można wnieść apelacji (*appel/hoger beroep*), ale można wnieść skargę (*pourvoi/voorziening*) do Sądu Kasacyjnego.

Czy istnieje środek odwoławczy od orzeczenia sądu drugiej instancji?

Nie jest możliwe wniesienie środka zaskarżenia od wyroku wydanego w instancji apelacyjnej (*appel/hoger beroep*).

Od orzeczenia sądu przysięgłych nie można wnieść apelacji, ale można wnieść skargę do [Sądu Kasacyjnego](#).

Sąd Kasacyjny nie bada okoliczności faktycznych związanych ze sprawą, sprawdza tylko, czy nie doszło do uchybień procesowych polegających na błędnym zastosowaniu lub błędnej wykładni prawa. Sąd Kasacyjny może jedynie utrzymać wyrok w mocy albo go uchylić. Nie może przeprowadzić postępowania co do istoty sprawy i wydać nowego wyroku. Jeżeli Sąd uchyli wyrok w całości lub w części, przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania do sądu tej samej instancji, co sąd, który wydał uchylony wyrok. Orzeczenie Sądu Kasacyjnego nie wiąże sądu rozpoznającego sprawę ponownie.

Jakie prawa przysługują mi po uprawomocnieniu się wyroku?

Należy pamiętać, że informacje dotyczące wyroku nie są przekazywane automatycznie (chyba że powód cywilny w postępowaniu karnym złożył stosowny wniosek). Jeżeli powód lub jego pełnomocnik nie był obecny podczas ogłaszania wyroku, powinien on skontaktować się z organami sądowymi osobiście lub zwrócić się o informację do pracowników ośrodka **pomocy prawnej** (*justitiehuis/maison de justice*).

Ofiara przestępstwa może z zastrzeżeniem określonych warunków złożyć wniosek o prawo do otrzymywania informacji lub bycia wysłuchanym w związku z postanowieniami dotyczącymi wykonania kary, np. urlopu przyznanego skazanemu, kary pozbawienia wolności w ograniczonym wymiarze, dozoru elektronicznego, tymczasowego zwolnienia w celu wydalenia lub wydania do państwa trzeciego lub zwolnienia warunkowego.

Jeżeli powództwo cywilne zostało uwzględnione, z zastrzeżeniem określonych warunków można złożyć wniosek o prawo do otrzymywania informacji lub bycia wysłuchanym w toku postępowania, w którym ustala się sposób wykonania kary.

Możliwe jest również ubieganie się o status ofiary przestępstwa na podstawie pisemnego wniosku złożonego do sądu penitencjarnego (*tribunal d'application des peines/strafuitvoeringsrechtbank*). Sąd przyjmie wniosek, jeżeli stwierdzi istnienie uzasadnionego interesu prawnego.

Z zastrzeżeniem określonych warunków ofiaram przestępstw przysługują następujące prawa:

prawo do **otrzymywania informacji** o postanowieniach dotyczących wykonania kary (w tym w szczególności pierwszego urlopu przyznanego skazanemu, dozoru elektronicznego, zwolnienia warunkowego itp.);

prawo do **proponowania szczególnych warunków**, jakie można nałożyć na skazanego w interesie ofiary przestępstwa;

prawo do **bycia wysłuchanym** w związku ze szczególnymi warunkami, jakie można nałożyć na skazanego w interesie ofiary przestępstwa.

Przykłady

ofiara przestępstwa może złożyć wniosek o bycie wysłuchanym przez sąd penitencjarny w odniesieniu do warunków, jakie mogą zostać nałożone na skazanego, jeżeli dozwolony jest nadzór elektroniczny;

może złożyć wniosek do sądu dotyczący otrzymania informacji o uzyskaniu przez skazanego zwolnienia warunkowego;

może złożyć wniosek dotyczący otrzymania informacji w przypadku podjęcia przez Ministra Sprawiedliwości decyzji o urlopie przyznanym skazanemu.

Jeżeli dana osoba chce skorzystać z wymienionych powyżej praw, musi wypełnić formularz oświadczenia ofiary przestępstwa i przekazać go bądź przesłać pocztą do sekretariatu sądu penitencjarnego lub ośrodka pomocy prawnej (*maison de justice*).

W trakcie postępowania w sądzie penitencjarnym można korzystać z pomocy adwokata lub być przez niego reprezentowanym. Ponadto w przypadku planowanego wysłuchania w sądzie penitencjarnym, można również ubiegać się o pomoc oferowaną przez uznane organizacje wspierające ofiary przestępstw, służbę wsparcia dla ofiar lub biuro obsługi ofiar przestępstw znajdujące się w budynku sądu.

Więcej informacji można uzyskać w ośrodku porad prawnych, biurze obsługi ofiar przestępstw lub za pośrednictwem adwokata.

Podczas wykonywania wyroku i po jego wykonaniu, niezależnie od faktu, czy skazany odbywa karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym czy poza nim, można zawsze skorzystać z możliwości mediacji.

Informacje dodatkowe:

Ustawa o sytuacji prawnej osób skazanych na karę pozbawienia wolności oraz o prawach ofiar przestępstw w związku ze sposobem wykonywania wyroków

- [w języku francuskim lub niderlandzkim](#).

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja

Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [nl](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [fr](#)

4 – POMOC I WSPARCIE DLA POKRZYWDZONYCH PRZESTĘPSTWEM

Organy policji lokalnej i federalnej

Federalna Służba Publiczna Wymiaru Sprawiedliwości

Komisja ds. Pomocy Finansowej na rzecz ofiar Umyślnych Aktów Przemocy

Ośrodki opieki społecznej

Świeckie służby udzielające pomocy obywatelom

Ośrodek Wsparcia Socjalnego i Psychologicznego

Centra Pomocy Dzieciom

Służby SOS Dzieciom

Służba Wsparcia Młodzieży

Organy policji lokalnej i federalnej

Policja lokalna i federalna podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych. Organy policji lokalnej wykonują podstawowe zadania policyjne i działają na zasadzie „współpracy ze społeczeństwem”. Organy policji federalnej zajmują się wyspecjalizowanymi działaniami policyjnymi.

Organy policji lokalnej i federalnej

traktują ofiary przestępstw uprzejmie i z szacunkiem;

udzielają ofiarom przestępstw praktycznej pomocy, informacji oraz kierują je do odpowiednich służb;

poprawnie odnotowują w protokole dane osobowe ofiar przestępstw, zaznaczając ewentualną wolę otrzymywania informacji na temat postępowania karnego; podejmują kontakt z ofiarą przestępstwa krótko po złożeniu przez nią zawiadomienia o przestępstwie.

DANE KONTAKTOWE:

E-mail: ibznet@ibz.fgov.be

Federalna Służba Publiczna Wymiaru Sprawiedliwości

W skład Federalnej Służby Publicznej Wymiaru Sprawiedliwości wchodzi kilka dyrekcji i komisji zajmujących się ochroną interesów ofiar przestępstw, w tym Dyrekcja Generalna ds. Legislacji, Praw Podstawowych i Wolności (*Direction Générale „Législation, droits fondamentaux et libertés”*) oraz Dyrekcja Generalna ds. Ośrodków Pomocy Prawnej (*Direction Générale „Maisons de justice”*).

Dyrekcja Generalna ds. Legislacji, Praw Podstawowych i Wolności odpowiada za:

przygotowywanie projektów ustawodawstwa;

doradzanie Ministrowi Sprawiedliwości i innym zainteresowanym podmiotom, przygotowywanie odpowiedzi na pytania posłów oraz uczestnictwo w negocjacjach międzynarodowych;

bliską współpracę z innymi odpowiednimi dyrekcjami np. Dyrekcją Generalną ds. Ośrodków Pomocy Prawnej i podmiotami zewnętrznymi.

Dyrekcja Generalna ds. Ośrodków Pomocy Prawnej:

zarządza 28 ośrodkami pomocy prawnej (*maisons de justice/justitiehuisen*), które podlegają Ministerstwu Sprawiedliwości (we Flandrii i Walonii istnieje ich po 13, a w Brukseli 2, jeden francuskojęzyczny i drugi niderlandzkojęzyczny);

zatrudnia w każdym ośrodku pomocy prawnej wyspecjalizowany personel, stanowiący służbę obsługi ofiar przestępstw.

DANE KONTAKTOWE:

Federalna Służba Publiczna Wymiaru Sprawiedliwości Strona internetowa: <https://justitie.belgium.be>

Dane kontaktowe ośrodków porad prawnych są dostępne pod tym [linkiem](#).

Komisja ds. Pomocy Finansowej na rzecz Ofiar Umyślnych Aktów Przemocy

Komisja ds. Pomocy Finansowej na rzecz Ofiar Umyślnych Aktów Przemocy (*Commission pour l'aide financière aux victimes d'actes intentionnels de violence/Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke geweldsdaden*) została powołana na mocy ustawy z dnia 1 sierpnia 1985 r.

Głównym jej zadaniem jest zapewnianie ofiarom przestępstw z użyciem przemocy wsparcia finansowego od państwa.

Komisja:

zapewnia wsparcie finansowe ofiarom umyślnych aktów przemocy oraz w pewnych przypadkach ich rodzinom;

udziela wsparcia finansowego ofiarom przestępstw, do których doszło w państwie członkowskim Unii Europejskiej;

może udzielać pomocy, nawet jeśli sprawca pozostaje nieznan lub nie odpowiada za swoje czyny;

nie może udzielać pomocy w przypadku gdy przestępstwo popełniono w następstwie lekkomyślności lub niedbalstwa.

DANE KONTAKTOWE:

Strona internetowa: <https://justice.belgium.be>

Ośrodki opieki społecznej

We Flandrii i w Brukseli działa łącznie 11 ośrodków pomocy socjalnej (*Centra Algemeen Welzijnswerk — CAWs*), a w każdy z nich obejmuje wydział ds. pomocy ofiarom przestępstw.

Ośrodki:

za pośrednictwem organu pomocniczego pod nazwą Steunpunt Algemeen Welzijnswerk należą do organizacji Victim Support Europe;

udzielają odpowiedzi na wszelkie pytania i wątpliwości;

zapewniają pomoc na rzecz ofiar w każdym okręgu sądowym Flandrii i w regionie stołecznym Brukseli;

oferują pomoc psychospołeczną ofiarom wszystkich rodzajów przestępstw i ich rodzinom, rodzinom osób, które popełniły samobójstwo, poszkodowanym w katastrofach i kataklizmach oraz ich rodzinom, a także poszkodowanym w wypadkach drogowych i ich krewnym;

udzielają ofiarom przestępstw prawnej, praktycznej i psychologicznej pomocy.

DANE KONTAKTOWE:

Strona internetowa: https://www.caw.be

Dane kontaktowe wszystkich 25 oddziałów CAW są dostępne pod tym [linkiem](#).

Świeckie służby pomocy obywatelom

Świeckie służby pomocy obywatelom (*Services Laïques d'Aide aux Justiciables*) w Walonii udzielają pomocy nie tylko ofiarom, ale również osadzonym i zwolnionym z zakładów karnych.

Służby:

dzielą się na pięć lokalnych oddziałów, po jednym w każdej prowincji Walonii;

są finansowane przez Wspólnotę Francuskojęzyczną;

udzielają pomocy psychologicznej, psychiatrycznej i socjalnej podejrzanym; aresztowanym, skazanym, ofiarom przestępstw oraz ich bliskim;

zatrudniają profesjonalistów pracujących w wielozadaniowych zespołach.

DANE KONTAKTOWE:

Strona internetowa: <http://www.ulb.ac.be/>

Dane kontaktowe lokalnych oddziałów są dostępne pod tym [linkiem](#).

Ośrodek Wsparcia Socjalnego i Psychologicznego

Ośrodek Wsparcia Socjalnego i Psychologicznego (*Sozial-Psychologisches Zentrum — SPZ*) jest organizacją działającą w niemieckojęzycznej części kraju, udzielającą wsparcia ofiarom przestępstw.

Ośrodek:

jest organizacją pozarządową działającą w niemieckojęzycznej części Belgii;

posiada oddziały w miastach St. Vith i Eupen;

gwarantuje ofiarom przestępstw indywidualną pomoc udzielaną przez wielozadaniowe zespoły składające się z psychologów, terapeutów, pracowników pomocy społecznej i psychiatrów.

DANE KONTAKTOWE:

SPZ Eupen: info.eupen@spz.be

SPZ St. Vith: <http://www.ulb.ac.be/>

Ośrodki pomocy dzieciom

Ośrodki pomocy dzieciom (*Vertrouwenscentra Kindermishandeling*) to specjalistyczne ośrodki utworzone przez władze Flandrii, które stosują wypracowane przez siebie metody zmierzające do poprawy bezpieczeństwa i dobrostanu dzieci.

Ośrodki:

znajdują się w każdej prowincji Flandrii i w regionie stołecznym Brukseli;

składają się z wielozadaniowych zespołów oferujących pomoc psychologiczną, socjalną, edukacyjną i społeczną;

udzielają porad i wsparcia w przypadku podejrzenia, że dzieci są ofiarą przemocy ;

udzielają bezpłatnej pomocy i informacji;

mogą podejmować działania w sytuacji gdy dziecko jest ofiarą bezpośredniej lub pośredniej przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej;

przyjmują anonimowe zgłoszenia wszelkich przypadków przemocy wobec dzieci.

DANE KONTAKTOWE:

Strona internetowa: <http://www.kindinnood.org/>

Dane kontaktowe ośrodków są dostępne pod tym [linkiem](#).

Zespoły SOS Dzieciom

Federacja Zespołów SOS Dzieciom (*Fédération des Équipes SOS-Enfants*) udziela specjalistycznej pomocy pomocy małoletnim ofiarom przemocy w Walonii.

Zespoły SOS Dzieciom

podejmują działania profilaktyczne i zapewniają indywidualne traktowanie każdego przypadku przemocy wobec dzieci;

dokonyują wieloaspektowej oceny sytuacji dziecka i jego środowiska;

udzielają pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i socjalnej dzieciom i ich rodzinom;

podejmują działania w celu rozpowszechniania wiedzy w zakresie profilaktyki i postępowania w przypadkach przemocy wobec dzieci.

DANE KONTAKTOWE:

Strona internetowa: <http://www.federationsosenfants.be/>

Służba Wsparcia Młodzieży

Służba Wsparcia Młodzieży (*Jugendhilfedienst*— JHD) udziela specjalistycznej pomocy nieletnim ofiarom przestępstw na terenie niemieckojęzycznej części Belgii.

Służba:

udziela porad i wsparcia w przypadkach przemocy wobec dzieci;

oferuje pomoc dzieciom, nastolatkom i ich rodzicom na terenie niemieckojęzycznej części Belgii;

w razie potrzeby kieruje sprawy do prokuratury lub sądów rodzinnych.

DANE KONTAKTOWE:

Strona internetowa: https://ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-6204/10670_read-3830/

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja

Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

1 - Moje prawa jako ofiary przestępstwa

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja

Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

2 - Składanie zawiadomienia o przestępstwie oraz moje prawa podczas dochodzenia/śledztwa lub w czasie procesu

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

3 - Moje prawa po zakończeniu procesu

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

4 - Odszkodowanie

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

5 - Moje prawa do wsparcia i pomocy

Ostatnia aktualizacja: 16/12/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.